

שם המרצה – יהודה טרופר
yehudatr@gmail.com
שיעור מס' 22

"הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁכְן שְׁמוֹ שָׁם"

1. "המקום אשר יבחר ה'"

21 פעמים בתורה, כולם בספר דברים, מתוכם 16 בפרשת ראה.

י"ב, ה יא יד יח כא כו	מקום הבאת קדשים, מעשרות נדרים וכו'
י"ד, כג כד כה	מקום הבאת מעשר שני
ט"ו, כ	מקום הבאת בכור בהמה טהורה
ט"ז, ב ו ז יא טו טז	מקום העלייה לרגל
י"ז, ח י	מקום מושב בית הדין העליון
י"ח, ו	הגעת הלוי ממקומו אל המקום הנבחר
כ"ו, ב	מקום הבאת הביכורים
ל"א, יא	מקום מעמד הקהל

2. מצוות שמחה

11 פעמים בתורה, 10 בספר דברים, 7 בפרשת ראה.

ויקרא כ"ג, מ	חג הסוכות
דברים י"ב, ז יב יח	קדשים
דברים י"ד, כו	מעשר שני
דברים ט"ז, יא יד טו	שלושה רגלים
דברים כ"ד, ה	חובת חתן לשמח את אשתו בשנה הראשונה
דברים כ"ו, יא	ביכורים
דברים כ"ז, ז	שמחה בהרי גריזים ועיבל בכריתת הברית

3. "לא תוכל"

קדשים (י"ב, יז-יח)	מעשר שני (י"ד, כד-כה)	שלושה רגלים (ט"ז, ה-ו)	
(יז) לא תוכל לאכול בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרות בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ך:	(כד) וכי ירבה ממך הדך כי לא תוכל שאתו פי רחוק ממך המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשום שמו שם פי ברכה ה' אלהיך:	(ה) לא תוכל לזבח את הפסח באחד שעריך אשר ה' אלהיך נתן לך:	לאו "בשעריך"
(יח) כי אם לפני ה' אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו אתה ובנך ובתיך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני ה' אלהיך בכל משלח דך:	(כה) ונתתה בפסח וצרת הפסח בך והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך בו:	(ו) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים:	עשה "במקום אשר יבחר"

4. "בן ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה"

קדשים (יב)	מעשר שני (יד)	שלושה רגלים (טז)
(ה) כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלהיכם מכל שבטיכם לשוים את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה: ... (ז) ואכלתם שם לפני ה' אלהיכם ושמחתם בכל משלח ידכם אתם ובתיכם אשר ברכך ה' אלהיך:	מעשר שני (כו) ונתתה הכסף בכל אשר תאונה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשקר ובכל אשר תשא אלך נפשך ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמחת אתה וביתך: (כו) והלוי אשר בשעריך לא תעזבו כי אין לו חלק ונחלה עמך:	חג שבועות (יא) ושמחת לפני ה' אלהיך אתה ובנדך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך במקום אשר יבחר ה' אלהיך לשפן שמו שם:
(יב) ושמחתם לפני ה' אלהיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם: (יח) כי אם לפני ה' אלהיך תאכלנו במקום אשר יבחר ה' אלהיך בו אתה ובנדך ובתך ועבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך ושמחת לפני ה' אלהיך בכל משלח ידך: (יט) השמר לך פן תעזב את הלוי כל מיד על אדמתך:	חג סוכות (יד) ושמחת בחגך אתה ובנדך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך:	(טו) שבעת ימים תחג לה' אלהיך במקום אשר יבחר ה' כי יברכך ה' אלהיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אף שמח:

5. רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק י', הלכה ג

כל המעלים עיניו מן הצדקה הרי זה נקרא בליעל כמו שנקרא עובד עכו"ם בליעל, ובעכו"ם הוא אומר "יצאו אנשים בני בליעל" (דברים י"ג, יד) ובמעלים עיניו מן הצדקה הוא אומר "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל" (דברים ט"ו, ט).

ונקרא רשע שנאמר "ורחמי רשעים אכזרי",

ונקרא חוטא שנאמר "וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא",

והקב"ה קרוב לשועת עניים שנאמר "שועת עניים אתה תשמע",

לפיכך צריך להזהר בצעקתם שהרי ברית כרותה להם שנאמר "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני".

6. קידושין יז.

תנו רבנן: כמה מעניקים לו? חמש סלעים מכל מין ומין שהן חמש עשרה סלעים דברי ר' מאיר, ... מאי טעמא דרבי מאיר יליף "ריקם" "ריקם" מבכור (שמות לד, כ) מה להלן חמש סלעים אף כאן חמש סלעים.

7. אברבנאל דברים י"ב

ולפי שהאדם לא ישמח אם יתרחק מבניו ומבנותיו. אמר אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך שילך עמו שמה עבדו ואמתו ולא יברח ממנו בעלותו לראות את פני ה'. ואפילו "הלוי אשר בשערך" יצטרך ללכת שמה לאכול ולשמוח. עד שמפני זה אני אומר לך שלא תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך. רוצה לומר כאשר תעלה לרגל לא תעזוב את הלוי במקומך. רוצה לומר שישאר הוא בשערים עם המעשר והנדרים שנתת לו. ותלך אתה לבדך עם ביתך לירושלם. השמר לך פן תעשה כן. אבל שעמך ילך בקרבך לירושלם ושם ישמח עמך.

8. רמב"ם הלכות חגיגה פרק ב', י"ד

כשיזבח אדם שלמי חגיגה ושלמי שמחה - לא יהיה אוכל הוא ובניו ואשתו בלבד וידמה שיעשה מצווה גמורה, אלא חייב לשמח העניים והאומללים, שנאמר: "והלוי והגר והיתום והאלמנה" - מאכיל הכל ומשקן כפי עושרו, ומי שאכל זבחיו ולא שימח אלו עמו - עליו נאמר: "זבחיכם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם".

9. רמב"ם הלכות יו"ט פרק ו', י"ז-י"ח

שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנלוים עליו שנאמר (דברים ט"ז) "ושמחת בחגך וגוי", אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו. כיצד? הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין, וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל (דברים ט"ז) "לגר ליתום ואלמנה" עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ועל אלו נאמר (הושע ט') "זבחיכם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם", ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר (מלאכי ב') "וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם".

10. ראב"ע, שמות כ"א, ב

אומר לך כלל לפני שאחל לפרש, כי כל משפט או מצוה, כל אחד עומד בפני עצמו, ואם יכולנו למצוא טעם למה דבק זה המשפט אל זה, או זאת המצוה אל זאת, נדבק בכל יכלתנו. ואם לא יכולנו, נחשוב כי החסרון בא מחוסר דעתנו. (בדומה לכך בויקרא י"ט, ג).

11. שיר השירים רבה א', ב-ג

"נָאוּ לְחַיֵּיךָ בְּתַרְסֵי צְנֹאֲרֶךָ בְּתַרְוִזִים" - ר' לוי בשם ר' חמא ב"ר חנינא אמר: אלו פרשותיה של תורה שהן חרוזות זו בזו, ומושכות זו בזו, ומדלגות זו מזו, ודומות זו לזו וקרובות זו לזו.